

ВИДИ ТА ФОРМИ МІЖДЕРЖАВНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЗА ТИПОЛОГІЄЮ С. ДНІСТРЯНСЬКОГО

ХОМ'ЮК Сергій Володимирович,
*студент юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Аналізуючи форми міждержавних та міжнародних об'єднань, С.Дністрянський показує витоки концептуальних засад та оригінальність підходів до зазначеної проблеми. Серед форм міждержавних об'єднань учений виділяв «особову унію», «реальну унію», «зв'язкову державу» та «зв'язок держав». Оскільки жодна з таких форм держав не задовольняла потреби народів, то С. Дністрянський запропонував власний погляд на вирішення міждержавних та міжнародних конфліктів через досягнення миру на землі, а також гармонійного життя суспільства.

У праці «Зв'язок та сполука народів» він висловив ідею, що кожен народ повинен визначитись чи створити на власній етнічній території національну державу, чи долучитись за згодою іншого народу до його національної держави. Усе це повинно відбуватись демократичним шляхом, виключаючи будь-яке насильство в процесах утворення національних держав.

У «зв'язкових державах» основою їхньої сили та існування було створення спільної армії, влади та ведення закордонної політики. Це не могло стати вихідною точкою для об'єднання різних національних держав. Метою яких було зберегти народний суверенітет. Такі ідеї С.Дністрянського носили водночас і утопічний, і новаторський характер [1, с. 87].

«Реальна унія» є значно пізнішим витвором суспільства, ніж «особова унія», бо вона об'єднує окремі держави для виконання важливих життєвих потреб та інтересів їхніх мешканців і вимагає наявності, хоча б в одній з об'єднаних держав, конституційного ладу. Вона відрізняється від «особової унії» тим, що державне об'єднання утворюється за окремим державно-правовим договором між об'єднаними державами, а ще тим, що спільність монарха базується на міждержавному договорі. Кожна держава є суверенна, а, так звані, спільні закони про спільні справи є по суті рівноправними законами тих держав, які належать до унії. За цим критерієм можуть бути як рівноправні, так і не рівноправні об'єднання. Але такі форми держави ніколи не створювали умов до природного об'єднання.

Крім «уній» С. Дністрянський виділяв ще два типи форм державних сполук, такі як «зв'язок держав» і «зв'язкові держави». «Зв'язок держав» як форма державного об'єднання виникла раніше, а «зв'язкові держави» виникли пізніше. Він писав: «Зв'язки держав були вже в давніх часах, коли ідея суверенності держав була дуже бережна — зв'язкові держави могли натомість постати щойно в нових часах, коли поняття державної суверенності ослабло та коли національна ідея почала мати переважний вплив на державний устрій. Те, що раніше лучилося в зв'язки держав, зберігаючи, як не можна ліпше суверенність одиноких держав зв'язку, починає в нових часах заключати тісніші зв'язки з внутрішньою організацією державної спільноти. Цей процес зустрічаємо в тих зв'язкових державах, які є сьогодні головними типами державних сполук цього роду, а саме в сполучених Державах Північної Америки, в Швейцарії та в Німецькій Державі.

Всі ці держави переходили спочатку через період зв'язку держав, який згодом затиснено й перероблено на зв'язкову державу модерного типу» [2, с. 24].

Станіслав Дністрянський не оминув комплексу питань щодо виникнення ідеї відносин народів між собою та народів і держав, у яких вони перебувають, а також відносин держав між собою; він розглянув форми різних держав і дав обґрунтування утворення тих чи інших форм через національний (народний) елемент.

Оцінюючи результати світової війни, в якій було залучено багато народів світу, учений зрозумів, що в майбутньому треба намагатись не допустити таких подій і забезпечити ворожим сторонам вічний мир між собою. Він розумів, що причинами війни стало незадоволення багатьох народів тим станом, в якому вони перебували в складі конкретної держави. Тому актуальним питанням після війни було нові відносини між новоутвореними державами.

С. Дністрянський усвідомлює, що всі суспільні групи не існують автономно одна від іншої, а навпаки, існування однієї суспільної групи зумовлене існуванням інших суспільних груп, серед яких є однопорядкові, більші або менші. Його правова концепція розкриває відносини між різними соціальними групами, учений звертає увагу на те, що, об'єднуючись у більшу соціальну групу, менші однопорядкові соціальні групи зберігають свою природну автономію у вирішенні питань, які стосуються врегулювання внутрішніх відносин у межах даної групи.

У першу чергу С. Дністрянський з'ясовує різницю між поняттями «зв'язок народів» та «зв'язок держав». Метою створення останнього є спільне вирішення міждержавних відносин, а метою «зв'язку народів» є, по-перше, збереження загального (світового) миру та припинення війни між державами. Ознаками об'єднання держав є внутрішній характер відносин, у якому держави, зберігаючи свою державну самостійність, втрачають свою суверенність.

С. Дністрянський виділяє такі форми об'єднання держав як: зв'язкові держави (федерації), зв'язки держав (конфедерації), а також «особові» та «реальні» унії (союзи). Розрізняючи зовнішній та внутрішній характер відносин між державами, науковець у праці «Зв'язок та сполука народів» писав, що об'єднання народів є «сполукою з внутрішнім характером, яка відрізняється від державних сполук тим, що вона має бути сполукою народів для народних цілей, а не сполукою держав для державних цілей». Щоб обґрунтувати нову категорію об'єднання народів, яку не завжди відрізняють від об'єднання держав і яка, на його думку, дозволить вирішити найважливіші політичні питання його доби, в тому числі і «наукову концепцію державно-правового відношення України до сусідніх держав» він розглянув питання про виникнення ідеї відносин народів між собою [3, с. 50].

Такі ідеї українського вченого актуальні і сьогодні. З огляду на це, повноцінне вивчення наукової спадщини С. Дністрянського дало можливість об'єктивно розкрити один з важливих етапів історії української політичної та правової думки.

Список використаних джерел:

1. Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. Львів: [б.в.], 1999. 229 с.
2. Коваль А. Поняття, форми та види міждержавних і міжнародних відносин у концепції С. Дністрянського. *Життя і право*. Львівський правничий часопис. № 1. Львів, 2005. С. 23—27.
3. Дністрянський С. Зв'язок і сполука народів. *Воля*. Відень, 1920. Т.2. Ч.9. 350 с.

